Kela tiedottaa 28.12.2004

Muutoksia Kelan etuuksiin vuonna 2005

Ensi vuosi tuo tasokorotuksia moniin Kelan maksamiin etuuksiin. Vanhempainpäivärahojen, sairauspäivärahan, kuntoutusrahan ja erityishoitorahan vähimmäismäärät nousevat vuoden alussa, samoin lastenhoidon tuet. Kansaneläkkeitä korotetaan maaliskuussa.

Uudistettu sairausvakuutuslaki tulee voimaan vuoden 2005 alusta. Laki selkiyttää työkyvyttömyyden ja vanhemmuuden aikaista toimeentulon turvaa ja korottaa tuntuvasti vähimmäispäivärahoja.

Myös työeläkeuudistuksella on vaikutuksia eri etuuksiin. Esimerkiksi sairauspäivärahan, kuntoutusrahan ja työttömyysturvan saamisen ikäraja nousee 68 vuoteen. Sairaus- ja vanhempainpäivärahojen perusteena olevia työtuloja korotetaan 1.1.2005 alkaen palkkakertoimella TEL-indeksin sijasta.

Vähimmäispäivärahoihin korotus

Sairausvakuutuslain mukainen vähimmäispäiväraha nousee ensi vuonna nykyisestä 11,45 eurosta 15,20 euroon päivässä. Korotus koskee vanhempainpäivärahoja, sairauspäivärahaa, kuntoutusrahaa ja erityishoitorahaa. Kela korottaa automaattisesti nyt maksussa olevia vähimmäispäivärahoja 1.1.2005 alkaen.

Esimerkiksi vähimmäispäivärahaa sai vuonna 2003 noin 23 prosenttia vanhempainpäivärahaa saaneista äideistä (joita oli kaikkiaan 96 600) ja vajaat 3 prosenttia isistä (45 600) sekä noin 2 prosenttia sairauspäivärahan saajista (325 000).

Muutoksia ja joustoa päivärahaetuuksien määräytymiseen

Uusi sairausvakuutuslaki tuo lokakuun alusta muutoksia myös sairauspäivärahan, vanhempainpäivärahojen, kuntoutusrahan ja erityishoitorahan määräytymisperusteisiin. Yleensä päivärahan suuruus määräytyy hakijan verotuksessa vahvistettujen työtulojen tai etuuden alkamista edeltäneiden kuuden kuukauden tulojen mukaan.

Ensi vuoden lokakuusta lähtien lyhytkestoisesti työllistyneen henkilön päiväraha voidaan laskea jo kuukauden tulosta, jos tulot katsotaan jatkuviksi. Päivärahan hakijan tulee antaa työnantajan selvitys siitä, että työskentely olisi ilman sairastumista tai päivärahaoikeuden alkamista jatkunut vähintään kuusi kuukautta.

Laskutapa koskee myös ns. pätkätöitä, jos päivärahan hakijalla on useita lyhyitä työjaksoja peräkkäin. Vähintään kuukauden palkkatulo muutetaan kertomalla 12 kuukauden tuloksi. Uusi laskutapa otetaan käyttöön, kun työkyvyttömyys tai oikeus päivärahaetuuteen alkaa 1.10. 2005 tai sen jälkeen.

Uusi laki merkitsee parannusta myös niille perheille, joihin syntyy kolmen vuoden aikana kaksi lasta. Nykyään vanhempainpäiväraha putoaa usein nuoremman lapsen kohdalla vähimmäispäivärahaksi, jos äiti ei ole töissä lasten syntymien välissä.

Lokakuun alusta alkaen vanhempainpäiväraha voi määräytyä myös toisen lapsen kohdalla aikaisemman vanhempainpäivärahan perusteena olevien työtulojen mukaan, jos edellinen lapsi ei ole täyttänyt kolmea vuotta ennen uuden lapsen laskettua synnytysaikaa. Säännös koskee myös adoptiotilanteita.

Säännöstä sovelletaan vain, jos päiväraha on näin laskettuna parempi kuin käyttämällä verotuksessa todettuja tuloja tai kuuden kuukauden tuloja.

Säännös tulee voimaan ensi vuonna siten, että sitä sovelletaan, jos uusi vanhempainpäivärahakausi alkaa 1.10. tai sen jälkeen.

Päivärahan jakaminen yrittäjän ja tämän työnantajan kesken

Jos henkilö on samanaikaisesti sekä palkansaaja että YEL- tai MYEL-vakuutettu yrittäjä, sairauspäiväraha jaetaan työnantajan ja yrittäjän kesken sairausajan palkan ja YEL- tai MYEL-työtulon suhteessa. Näin sairauspäivärahalla korvataan myös sitä ansionmenetystä, joka henkilölle aiheutuu siitä, ettei hän työkyvyttömyyden vuoksi pysty harjoittamaan yritystoimintaa. Aikaisemmin sairauspäiväraha maksettiin ensisijaisesti työnantajalle, joka maksaa työntekijälle palkkaa sairausajalta.

Sairauspäivärahan lisäksi uusi säännös koskee vanhempainpäivärahoja ja Kelan maksamaa kuntoutusrahaa. Muutos koskee henkilöitä, joiden oikeus sairauspäivärahaan, vanhempainpäivärahaan ja kuntoutusrahaan alkaa 1.1.2005 tai sen jälkeen.

Työnantajien vuosilomakustannusten korvaukseen korotus

Työnantajille maksettavaa korvausta perhevapaiden vuosilomakustannuksista korotetaan. Uuden lain mukaan perusteena olevaa vanhempainpäivärahaa (e/pv) korotetaan kertoimella 1,55.

Muutos merkitsee työnantajalle keskimäärin 500 euron lisäystä yhden työntekijän vuosilomakustannuksista maksettuun korvaukseen. Lomakustannuskorvaus määräytyy uuden lain mukaisesti, kun työntekijän vanhempainpäivärahakausi alkaa 1.1.2005 tai sen jälkeen.

Opiskelu ja vanhempainpäiväraha

Opiskelun ja äitiys- tai isyysloman yhdistäminen käy ensi vuonna aikaisempaa joustavammin. Tähän saakka äitiys-, isyys- ja vanhempainraha on maksettu vähimmäismääräisenä, jos saajan on katsottu opiskelevan päätoimisesti. 1.1.2005 alkaen opiskelu vaikuttaa vanhempainpäivärahaan vain, jos saaja nostaa samanaikaisesti opintotukilain mukaista opintorahaa.

Lainmuutoksen jälkeen opiskelijalle saattaakin olla edullisempaa olla nostamatta opintorahaa, jos työtulojen mukainen vanhempainpäiväraha olisi suurempi kuin opintoraha ja vähimmäismääräinen vanhempainpäiväraha yhteensä.

Opiskeleva isä saattoi aikaisemmin saada työtulojen perusteella määräytyvän isyysrahan, koska edellytyksenä oli vain, että hän ei opiskele isyysrahan maksamisen aikana. Uuden lain mukaan edellytetään edelleen opiskelusta poissaoloa, mutta isyysraha maksetaan vähimmäismäärän suuruisena, jos isä nostaa samalta ajalta opintorahaa.

Lastenhoidon tukeen korotus

Lasten kotihoidon tuen hoitorahaa korotetaan ensi vuoden alusta 42 eurolla eli 252,28 eurosta 294,28 euroon kuukaudessa. Hoitorahaa maksetaan perheelle yhdestä alle kolmevuotiaasta lapsesta. Sisaruskorotukset pysyvät ennallaan eli alle

kolmivuotiaasta sisaruksesta maksetaan lisäksi 84,09 euroa ja alle kouluikäisestä 50,46 euroa kuukaudessa.

Yksityisen hoidon tuen hoitorahaa korotetaan 19,60 eurolla eli 117,73 eurosta 137,33 euroon kuukaudessa. Hoitorahaa maksetaan perheen jokaisesta alle kouluikäisestä lapsesta, jota hoitaa yksityinen päivähoidon tuottaja.

Lasten kotihoidon tukeen ja yksityisen hoidon tukeen voidaan lisäksi maksaa hoitolisää, joka määräytyy perheen tulojen mukaan. Ensi vuodesta alkaen Kela tarkistaa maksussa olevat hoitolisät vuosittain. Tavoitteena on näin ennaltaehkäistä tukien takaisinperintää.

Sairaus- ja kuntoutusmatkojen korvauksiin yhteinen omavastuu

Sairauden vuoksi tehtyjen matkojen ja kuntoutusmatkojen korvausten omavastuut yhdistetään. Aikaisemmin sairaudesta aiheutuneiden matkakulujen kertaomavastuu oli 9,25 euroa ja kuntoutusmatkojen 7,57 euroa yhteen suuntaan tehdyltä matkalta. 1.1.2005 alkaen kertaomavastuu molemmissa on 9,25 euroa.

Myös matkakorvausten vuotuiset omavastuuosuudet yhdistetään ensi vuonna. Jos sairaudesta ja kuntoutuksesta aiheutuneiden matkakustannusten omavastuuosuuksien yhteismäärä ylittää 157,25 euroa, Kela maksaa ylittävän osuuden kustannuksista kokonaan. Sekä sairaudesta että kuntoutuksesta aiheutuvat matkat kerryttävät näin yhtä yhteistä vuotuista omavastuuosuutta.

Uudessa sairausvakuutuslaissa tuetaan matkakorvauksilla matkojen yhdistelyä, jota Kela on kokeillut alueellisesti jo vuosia. Matkojenyhdistelykeskusten perustaminen on mahdollista vuoden 2005 alusta. Matkakustannusten korvauksen perusteena käytetään ensisijaisesti julkista liikennettä, palvelu- ja kutsujoukkoliikennettä tai matkojen yhdistelyä. Myös kuntoutusmatkoja voidaan yhdistellä, lukuunottamatta vaikeavammaisen lääkinnällisen kuntoutuksen matkoja. Erityisajoneuvon käyttö yksinkin on edelleen mahdollista erityisistä syistä.

Kuntoutus ja kuntoutusraha

Sairausvakuutuslain uudistuksen myötä kuntoutusrahan minimi nousee ensi vuonna nykyisestä 11,45 eurosta 15,20 euroon päivässä. Kuntoutusrahaa voidaan myöntää 68-vuotiaaksi asti.

Kuntoutusrahan harkinnanvarainen ylläpitokorvaus korotetaan 5,05 eurosta 8 euroon päivässä. Kuntoutusrahaetuuksia tarkistetaan jatkossa työeläkeindeksillä vuosittain.

Kelan harkinnanvaraiseen kuntoutukseen on valtion talousarviossa varattu 100 miljoonaa euroa. Psykoterapiaa voidaan myöntää kolmannen vuoden ajaksi kertaviikkoisena aikaisempaa laajemmin sekä nuorille että aikuisille.

Lääkekorvausten muutokset

Suurten lääkekustannusten vuotuinen omavastuu nousee nykyisestä 604,72 eurosta 606,95 euroon. Uutta rajaa käytetään vuodelta 2005 kertyneiden lääkeostojen omavastuuosuuksiin. Vuonna 2004 maksetuista lääkekustannusten omavastuista voi hakea lisäkorvausta vielä kesäkuun 2005 loppuun saakka.

Opintopisteet opintoviikkojen tilalle

Yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa opiskelevien opintojen etenemistä seurataan vastedes opintopisteiden avulla. Opiskelijan on suoritettava vähintään 4,8 opintopistettä kuussa saadakseen opintotukea. Asetus tulee voimaan tammikuun alussa, ja se koskee opintosuorituksia, jotka on mitoitettu opintopisteinä. Ensimmäiseksi muutos koskee vuoden alussa ammattikorkeakoulututkinnon aloittavia.

Muutos alkaa vaikuttaa laajemmin korkeakouluopinnoissa ensi vuonna. Uusien opiskelijoiden opinnot mitoitetaan opintopisteinä. Samanaikaisesti yliopistoissa otetaan käyttöön kaksiportainen tutkintojärjestelmä. Päätöstä siitä, miten tämä muutos vaikuttaa opintotukeen, ei ole vielä tehty. Aiemmin opintonsa aloittaneisiin sovelletaan ennen asetuksen voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä, ellei korkeakoulu päätä, että myös niissä otetaan käyttöön opintopisteet.

Asetuksen mukaan kaikkiaan 300 opintopisteen laajuista ylempää korkeakoulututkintoa suorittava saa opintotukea koko tutkinnon ajan, jos hän suorittaa keskimäärin 5,5 opintopistettä tukikuukautta kohden. Opintotukea saisi siis normaalisti enintään 55 kuukaudelta.

Työttömyysturvan korotukset

Työttömän peruspäiväraha ja työmarkkinatuki nousevat 1.1.2005 alkaen kahdeksalla sentillä eli 23,16 eurosta 23,24 euroon päivässä eli noin 2,40 euroa kuukaudessa. Korotukset koskevat myös Kelan maksamaa koulutustukea, vuorottelukorvausta ja koulutuspäivärahaa.

Myös työmarkkinatuen ja työttömyyspäivärahan lapsikorotukset nousevat 1.1.2005 alkaen. Lapsikorotus yhdestä lapsesta on 4,40 euroa, kahdesta 6,46 euroa ja vähintään kolmesta lapsesta yhteensä 8,34 euroa.

Soviteltua työttömyysetuutta maksetaan osa-aikaista tai sivutyötä tekeville edelleen 31.12.2005 saakka 36 kuukauden enimmäismaksuajan täyttymisestä huolimatta.

Toukokuussa eläketuki pitkäaikaistyöttömille

Osa 1990-luvun alun lamavuosina työttömäksi pysyvästi pudonneista pääsee ennenaikaiselle eläkkeelle. Uusi laki koskee vuosina 1941-47 syntyneitä pitkäaikaistyöttömiä, jotka ovat olleet lähes yhtäjaksoisesti työttöminä vuoden 1992 alusta lukien. Nykyisen työmarkkinatuen sijasta heille voidaan myöntää eläketuki, joka vastaa kansaneläkettä ja henkilön ansaitsemaa työeläketurvaa.

Pitkäaikaistyöttömille räätälöity eläketuki koskee vajaata neljäätuhatta henkilöä. Eläketukea saa siihen saakka, kunnes henkilö täyttää 62 vuotta ja tulee uuden lain perusteella vanhuuseläkkeen piiriin. Laki eräiden pitkäaikaisesti työttöminä olleiden henkilöiden eläketuesta tulee voimaan 1.5.2005.

Yleisen asumistuen tarkistusrajoihin korotus

Yleisen asumistuen tarkistusraja muuttui joulukuun alusta alkaen. Muutos koskee tilannetta, jossa tuensaajan tulot nousevat. Tuki tarkistetaan tulojen nousun takia vasta sitten, kun kuukausitulot ovat nousseet vähintään 300 euroa edellisestä asumistukipäätöksestä. Tarkoituksena on kannustaa tuen saajaa hankkimaan pieniä lisäansioita, koska ne eivät yhtä herkästi kuin nykyisin johda asumistuen pienenemiseen tai lakkaamiseen. Jos tuen saajan tulot vähenevät, tarkistusraja on jatkossakin 160 euroa.

Asumistuessa hyväksyttäviä enimmäisasumismenoja korotetaan kautta maan 0,23 eurolla

keskuslämmitysasunnon neliötä kohden kuukaudessa. Korotus vastaa tuen saajien asumismenojen keskimääräistä nousua ja nostaa asumistukia keskimäärin neljä euroa kuukaudessa. Myös vesimaksuja sekä omakotitalojen muita hoitokuluja korotetaan keskimääräistä kustannusten nousua vastaavasti.

Enimmäisasumismenojen korotukset otetaan huomioon asumistukien tarkistuksissa vuonna 2005.

Indeksitarkistukset kansaneläkkeisiin ja vammaisetuuksiin

Kansaneläkkeisiin, perhe-eläkkeisiin, rintamalisiin, vammaisetuuksiin, sotilasavustukseen, maahanmuuttajan erityistukeen ja eläkkeensaajien asumistuen rajoihin tulee vuoden alusta vajaan 0,4 prosentin indeksikorotus.

Täysi kansaneläke on 1.1.2005 alkaen yksinäisellä henkilöllä I kuntaryhmässä 498,21 euroa ja II kuntaryhmässä 477,48 euroa kuukaudessa. Eläkkeensaajien hoitotuki nousee 51,98 euroon, korotettu hoitotuki 129,40 euroon ja erityishoitotuki 258,79 euroon kuukaudessa.

Lapsen hoitotuki ja vammaistuki nousevat 77,61 euroon kuukaudessa. Lapsen korotettu hoitotuki ja korotettu vammaistuki nousevat 181,10 euroon kuukaudessa. Lapsen erityishoitotuki ja erityisvammaistuki nousevat 336,33 euroon kuukaudessa.

Kansaneläke 65 vuoden iässä

Kansaneläkkeessä säilyy edelleen 65 vuoden vanhuuseläkeikä, vaikka työeläkeuudistus tuo joustavan vanhuuseläkkeen. Muutoksia tulee kuitenkin myös kansaneläkelakiin: esimerkiksi kansaneläkettä ei pienennä työeläkkeiden 63 vuoden iästä alkava työssä jatkamista kannustava 4,5 %:n karttuma.

Kansaneläkkeen voi halutessaan ottaa varhennettuna vanhuuseläkkeenä, mutta aikaisintaan 62 vuoden iästä nykyisen 60 vuoden iän sijasta. Pysyvä varhennusvähennys on 0,4 % jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä varhennetaan. Kuitenkin ennen vuotta 1945 syntyneet voivat halutessaan päästä varhennetulle kansaneläkkeelle vanhojen sääntöjen mukaan 60 vuotta täytettyään.

Kansaneläkkeen tasokorotus

Kansaneläkkeet nousevat 1.3.2005 alkaen 7 eurolla kuukaudessa. Samansuuruinen tasokorotus tehdään myös leskeneläkkeen täydennysmäärään, maahanmuuttajan erityistukeen, luopumistuen täydennysosaan ja sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosaan. Kansaneläkkeen tasokorotuksen johdosta sotilasavustuksen perusavustuksen määrä nousee 7 euroa ja ylimääräisen rintamalisän enimmäismäärä 3,15 euroa kuukaudessa.

Kansaneläkkeen tasokorotus koskee noin 670 000 kansaneläkkeen saajaa. Tasokorotuksen ja sen johdosta kasvavan kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen yhteisvaikutuksena arviolta yli 900 000 eläkkeensaajan tulot kasvavat vuonna 2005.

Sairausvakuutusmaksut ja työnantajien sotu-maksut

Sekä eläkeläisten että palkansaajien sairausvakuutusmaksut pysyvät ennallaan eli 1,5 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta tulosta.

Työnantajan kansaneläkemaksua nostetaan väliaikaisesti 0,016 prosenttiyksikköä ja työnantajan sairausvakuutusmaksun 0,014 prosenttiyksikön suuruinen väliaikainen korotus kumotaan vuoden 2005 alusta lukien. Työnantajan sosiaaliturvamaksuun on siten tulossa 0,002 prosenttiyksikön suuruinen korotus vuonna 2005.

Lisätietoja:
Kelan toimistot tai
Kelan viestintä,
tiedottaja Hilkka Nakari, p. 020 434 1473, hilkka.nakari@kela.fi,
tiedottaja Eeva-Liisa Niinioja, p. 020 434 1439, eeva-liisa.niinioja@kela.fi
tiedottaja Minna Latvala, p. 020 434 1418, minna.latvala@kela.fi

Ks. myös Kelan Superpähkinä vuonna 2005 (etuuksien myöntämisperusteet ja määrät lyhyesti, 41 s.), joka on julkaistu Kelan Internet-sivut www.kela.fi kohdassa Julkaisut ja siellä Esite- ja taksakirjasto.

Suora linkki Superpähkinään 2005:
http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/alias/super2005
tai
http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/alias/super2005/$File/super05.pdf?OpenElement